

Els reptes que tenim al davant

En un món en canvi constant, és lògic que els reptes i les necessitats de millora siguin fluctuables i evolucionin. En aquestes pàgines següents, hem demanat a algunes de les persones que estan implicades en el sector, que ens parlin d'algun d'ells.

IMATGES CEDIDES PELS AUTORS DELS TEXTOS I PER L'ESCOLA AGRÀRIA DE MANRESA.

DEFENSEM LA SOBIRANIA ALIMENTÀRIA: POSEM-HO TOT CAP PER AVALL!

No trigarem a trobar-nos, a qualsevol supermercat, un producte alimentari **amb més segells que logos porta el Marc Márquez** en la seva gorra: segell d'aliment ecològic; segell de benestar animal; segell de proximitat, circuit curt o de quilòmetre zero; aliment vegà o vegetarià; segell de denominació d'origen, indicació geogràfica o especialitat tradicional; segells d'advertència d'excés en sodi, en grasses trans o de sucres; segell de comerç just; més concrets com ara segells que indiquen que són lliures d'oli de palma o de transgènics... o el que actualment la Generalitat de Catalunya vol situar en els lineals dels supermercats: el segell de Producció Agrària Sostenible. Un símptoma més, des del meu punt de vista, de mala salut de l'actual sistema alimentari que per si mateix no garanteix el que, mínimament, se li demana.

Deixar el dret a l'alimentació i el dret de viure de la producció d'aliments sotmesos als criteris capitalistes **està afectant els quatre punts cardinals del sistema**: la terra i tota la seva capacitat de reproducció va perdent ràpidament el seu batec constant i regular; els territoris es privatitzen i homogeneïtzen industrialment, alhora que es deslliguen de les trames de la vida; desapareixen les formes humanes d'habitar el món basades en la reproducció i vitalització de la terra; i, finalment, els aliments que ens empassen ja no són un sumatori de relacions i afectes que ens nodreixen d'energies positives i pacífiques.

Una diagnosi que la petita pagesia, representada amb la veu de La Via Campesina, ja va denunciar a finals del segle passat amb el seu lema: 'La alimentación no es una mercancía'. Alimentar-se no és omplir el dipòsit corporal de benzina dos o tres cops al dia, amb presses i al preu més eco-

nòmic possible, és el fet misteriós i sagrat que ens relliga amb la trama de la vida. I fer d'això un acte especulatiu, lucratiu i explotador és la primera profanació humana que deshumanitza aquesta civilització occidental autoanomenada 'de la modernitat'. Des d'aquell 1996 fins ara, el concepte per treure l'alimentació del capitalisme, la sobirania alimentària, s'ha situat com el paradigma d'una resistència popular, és a dir: del poble i dels pobles.

Sobirania alimentària és la resistència del poble palestí per desitjar viure tenint cura de la seva terra; són totes les revoltes de la terra que aturen amb els seus cossos l'arribada de més projectes industrials; és la pastora portant els animals a les pastures més fèrtils i el minúscul hort al balcó en una megaurbe... Així com són tots aquells escenaris populars, com les cooperatives de consum i producció o els sistemes participatius de garantia, que s'autorganitzen per recrear i socialitzar petits sistemes alimentaris democràtics i justos.

És en aquest sentit que, preguntar-nos per la defensa de sistemes alimentaris públics (també etimològicament, els assumptes del poble), com està provocant a França -i ara també a casa nostra- la proposta d'una seguretat social de l'alimentació, és el **debat fonamental que la sobirania alimentària planteja**, de nou, com a desafiament a administracions i polítiques al servei d'interessos privats.

Podem pensar a organitzar i articular sistemes populars alimentaris per tot el territori? Els podem visibilitzar com un sumatori que doni lloc a un sistema universal que no deixi espai per violentar els nostres cossos amb l'explotació industrial de la mareterra? Pot ser l'escenari adequat per redignificar a les persones que, com alquimistes, saben fer aparèixer els aliments?

Jo penso que sí, tal com hem anat llegint en els 100 números d'aquesta publicació (publicar vol dir divulgar entre el poble). La narrativa de la sobirania alimentària, sempre evolucionant, ha esdevingut cabdal perquè avui en dia, en temes agroalimentaris, ja **no ens empassem relats anacrònics** derivats de mirades fetes d'antropocentrisme, patriarcat,

productivisme o individualisme. Conjuntament amb els moviments que defensen salut, educació, habitatge, cures o energia pública... posem tot el sistema capitalista cap per avall?

GUSTAVO DUCH

Escriptor i poeta. Soci de la Cooperativa El Pa Sencer, des d'on participa en la publicació de la revista *Sobirania Alimentaria, Biodiversidad y Culturas*.

UN SEGELL PER DEFENSAR L'ECOLÒGIC I LOCAL DAVANT LA GLOBALITZACIÓ

L'any 1989, el Ministeri d'Agricultura va aprovar el Reglament de la Denominació "Agricultura Ecològica" i va crear el Consell Regulador de l'Agricultura Ecològica (CRAE). Les primeres visites de control del CRAE van realitzar-se a Catalunya, que juntament amb Andalusia, era la comunitat pionera de l'agricultura ecològica. Cal Valls, empresa familiar de Vilanova de Bellpuig, va ser la primera de tot l'estat a rebre la certificació ecològica.

L'any 1991 es va aprovar la primera norma europea de producció ecològica, el Reglament 2092/91, que va establir els principis i les normes d'aquesta

orientació productiva per a tots els estats membres europeus.

El desenvolupament del sector ecològic a l'àmbit espanyol va fer inviable la continuïtat del CRAE, ja que no donaven l'abast i, a més, l'estat central, no tenia les competències. Així doncs, Andalusia i Catalunya van ser les primeres comunitats a assumir el control i la certificació dels seus productors ecològics.

En el cas de Catalunya, el Departament d'Agricultura, l'any 1984, va crear el Consell Català de la Producció Agrària Ecològica (CCPAE), com a autoritat única de control, que més de 40 anys després segueix exercint aquesta funció. **La certificació pública ha estat, i continua sent, la millor garantia pels consumidors catalans**, i el CCPAE està governat per una Junta Rectora on estan representats els mateixos operadors certificats.

Moltes coses han passat durant aquests més de 40 anys, però no són objecte d'aquest article. Actualment, estem davant d'un sector que ha crescut, s'ha diversificat i ha entrat en l'imaginari social comú com una realitat

indubtable.

En paraules de la Comissió Europea: ***Els productors ecològics són els pioners de l'agricultura sostenible del futur. Són ells els qui obren camins per a l'ecologització de l'agricultura i l'establiment de tècniques de producció innovadores respectuoses amb el medi ambient i propícies a l'economia circular i al benestar dels animals. El logotip ecològic reflecteix els compromisos dels pagesos amb aquestes rigoroses exigències de producció i assegura als consumidors que el producte s'ha obtingut d'acord amb normes molt específiques i estrictes de sostenibilitat.***

El mateix creixement del sector ecològic i l'evolució de la societat i del sector alimentari, han portat als productors a una cruïlla on es troben en greu perill de supervivència, ja que cada cop entren més productes certificats que venen de lluny i arriben amb preus baixos, seguint la (il·)lògica de la globalització.

Així doncs, el principal repte que té el sector ecològic és el de **disposar d'un segell propi que posi en valor el producte ecològic i local**, per tal que els consumidors catalans el puguin reconèixer i triar, tancar així el circuit local de producció i consum, i avançar cap a un sistema alimentari més resilient i veritablement ecològic. Un segell que, si es vol aconseguir, haurà d'estar impulsat i creat pel mateix sector representat en el CCPAE.

ISIDRE MARTÍNEZ

Antic especialista de producció ecològica del Servei d'Extensió Agrària, primer director del Consell Català de la Producció Agrària Ecològica i, fins ara, responsable de producció agrària ecològica del Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació.

Un altre amenaça pel sector ecològic català és el projecte de crear un segell de producció agrària sostenible (PAS) per aquells productes que compleixin uns requisits relacionats amb una sèrie d'aspectes ambientals, socials i econòmics, que es vol vendre com una garantia de sostenibilitat, tot i que no qüestiona l'ús de pesticides i herbicides de síntesi, adobs químics o varietats transgèniques, per posar uns exemples.

Aquest projecte del Departament d'Agricultura es va gestar en l'època de l'anterior govern, com una resposta al fracàs de la producció integrada i del seu segell, i davant de l'afany de donar satisfacció a certes empreses que no es plantegen la seva conversió cap a la producció ecològica, però volen disposar d'un segell i una imatge de "sostenibilitat" davant dels consumidors.

Cal reclamar als actuals inquilins polítics del Departament d'Agricultura més visió de futur i la retirada de la paraula sostenible d'aquest sistema de certificació pública que s'està impulsant. Molts dels recursos que s'han dedicat i es dediquen al desenvolupament de la PAS són els que no s'han dedicat ni es dediquen al desenvolupament de la producció ecològica, especialment pel que fa a l'àmbit intern del mateix Departament, on els tècnics encarregats de la producció ecològica estan dirigits per les persones responsables del desenvolupament de la PAS.

ELS INPUTS EN PRODUCCIÓ ECOLÒGICA: CONTEXT ACTUAL I OPORTUNITATS PER A LA INDÚSTRIA

Parlar de producció ecològica és parlar d'una gestió responsable real. Tanmateix, existeix certa confusió entorn dels inputs que poden utilitzar-se en aquest tipus d'agricultura. Un dels principis fonamentals de la producció ecològica és **reduir al mínim l'ús de mitjans externs**, afavorint l'aprofitament dels recursos del mateix sistema agrícola —el sòl, la biodiversitat, la matèria orgànica— en una lògica d'economia circular.

Però això no significa que l'agricultor ecològic no pugui utilitzar inputs. El reglament europeu de producció ecològica permet, en cas de necessitat, l'ús de determinats productes —fertilitzants, fitosanitaris o esmenes— sempre que complisquen amb les disposicions indicades en aquest. Això contribueix al fet que **les explotacions ecològiques siguin viables i competitives, sense renunciar a les bases d'aquest model**.

INTERECO, com a associació que agrupa les autoritats públiques de control de la producció ecològica a Espanya, acumula una dilatada experiència en el sector. Una de les nostres principals activitats és precisament la certificació d'inputs per a produc-

ció ecològica, garantint la fiabilitat dels productes que porten el nostre segell, la qual cosa ens ha permès observar des d'una òptica molt àmplia el panorama que envolta aquesta indústria.

En aquest context, moltes empreses del sector d'inputs se sumen al discurs de la sostenibilitat, encara que sovint de forma ambigua. El concepte s'ha popularitzat, però poques vegades s'aplica amb la profunditat que requereix. La vertadera sostenibilitat —aquella que implica responsabilitat amb el sòl a llarg termini, gestió respectuosa de l'entorn i la creació d'un model agroalimentari equilibrat— fa dècades que és la base de la producció ecològica. Per això, les empreses que realment vulguen apostar per aquest model haurien de centrar els seus esforços d'innovació en **desenvolupar inputs que encaixen dins del marc normatiu de la producció ecològica**.

A més, el desenvolupament d'inputs innovadors i eficaços representa una via de creixement clara per al sector. Aquests productes ofereixen ferramentes més efectives a l'agricultor, la qual cosa es tradueix en millors rendiments i major competitivitat. Com més solucions tinga el productor ecològic, més capacitat tindrà per a afrontar els reptes del camp i del mercat.

Aquest impuls en la innovació no sols beneficiarà a l'agricultor actual, sinó que contribueix a augmentar el nombre d'operadors i, per tant, ampliar la superfície de producció ecològica a Europa. Amb això, augmentarà també la demanda d'inputs certificats, generant un efecte en cadena positiu: més inversió, més investigació i, alhora, **més pressió del sector perquè les autoritats europees legislen a favor de la producció ecològica** i amplien el ventall de productes autoritzats. Això permetrà una major agilitat en l'entrada al mercat de noves solucions.

Apostar pels inputs en producció ecològica no és sols una elecció ètica, sinó una aposta intel·ligent a futur. Si s'aconsegueix teixir un ecosistema sòlid d'investigació, desenvolupament, certificació i comercialització dins del marc ecològic, estarem construint un model productiu més just i acord amb els desafiaments ambientals que enfrontem. Però no es confonguen, aquest model ja existeix, funciona i sols necessita les ferramentes adequades per a créixer.

JOSEP VALERO.

Director Tècnic d'INTERECO.

LA VEU CONJUNTA DEL SECTOR ECOLÒGIC PER FI ES FA SENTIR

El sector de la producció ecològica ha tingut, des de sempre, una **dificultat intrínseca per actuar conjuntament com a grup de pressió** i incidir en les polítiques agràries. Aquesta dificultat és fruit de la seva naturalesa tan diversa: des de produccions petites que segueixen un model més agroecològic, a grans empreses que han obert una línia de producció ecològica fent una substitució d'inputs i seguint la mateixa dinàmica de mercat que la seva línia convencional; des de produccions d'olivera, a horta, vaquí o gallines ponedores, incloent tot l'arc possible del sector primari; des d'elaboradores que són una extensió de l'activitat primària d'una mateixa empresa, a grans indústries que fan multitud d'aliments amb importació de matèries primeres i exportacions de productes finals inclosos; i també els trulls, les envasadores d'aliments eco d'origen nacional, comunitari i de països tercers.

Totes elles, amb les seves fortaleeses i les seves limitacions, conformen el sector operador de la producció agrària ecològica a Catalunya, i compten amb els mateixos drets i els mateixos deures. Però és que a més de tot

aquest conjunt, hi ha un seguit d'entitats i institucions que l'acompanyen i que també tenen un paper en la seva evolució: són els centres de recerca, les universitats i les escoles que ofereixen formació reglada i contínua, les associacions i cooperatives de consumidores, les entitats d'assessorament i també les de dinamització.

Aquest gran mosaic no ha facilitat la pressió conjunta i efectiva per aconseguir polítiques i inversions que impulsessin la producció, la comercialització, el consum i la recerca a les cotes que ens agradaria. El 2n Congrés Català de la Producció Agroalimentària Ecològica, celebrat a Vic el 2022, va acabar amb unes conclusions que recullen les necessitats de tots els agents implicats. La preparació i la celebració del Congrés -dinamitzat des de la Generalitat de Catalunya- va propiciar **el sorgiment de l'Aliança Fulla Verda**, un grup que aplega associacions, gremis i sindicats, que ens hem jurat a treballar per a la millora del sector i el compliment del Pla d'Acció que havia aprovat el Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació a partir de les dinàmiques prèvies i durant el Congrés.

L'Aliança la vam constituir l'Associació Empresarial per l'Agricultura Ecològica (AE2), la Societat Espanyola d'Agricultura Ecològica i Agroecologia (SEAE), Unió de Pagesos de Catalunya, Associació Vida Sana, l'Associació Espanyola d'Elaboradors i Comercialitzadors Ecològics (ASOBIO), les Cooperatives de Consum Agroecològic i l'associació L'Era, Espai de Recursos Agroecològics. S'hi ha adherit també

l'Associació de Productores Agroecològiques de Catalunya (APACAT) i altres entitats representatives ja han demanat de formar-ne part. A través de l'Aliança, **estem exercint de grup de pressió davant de partits polítics** representats al Parlament de Catalunya i també del Departament, i estem centrant les seves demandes al Govern en els punts que considerem més urgents i necessaris.

En concret: l'execució del **Pla d'Acció** de la Producció Agroalimentària Ecològica, com a instrument d'impuls nacional necessari; la inclusió dels aliments ecològics en les clàusules de licitacions de serveis de **menjadors públics**; la creació d'un **segell ecològic local** que dis-

tingeixi la procedència catalana dels aliments eco; l'**augment del pressupost destinat a investigació**, transferència, estructuració i campanyes de **promoció del consum**; el canvi de nom del futur segell de producció agrària sostenible per evitar la confusió de les consumidores. I pel que fa a les demandes en l'àmbit europeu, volem que la producció ecològica continuï **lliure d'organismes modificats transgènicament** i volem que les noves tècniques genòmiques segueixin els principis d'etiquetatge i de traçabilitat dels OMG, perquè es puguin identificar i també es puguin evitar en producció ecològica.

Totes aquestes demandes **tindran més força sota el paraigua de l'Aliança** que amb el reclam singular de cada una de les entitats que en formem part. És la primera vegada que un grup que recull totes les baules de la cadena de valor de la producció agrària ecològica aconsegueix fer propostes conjuntes i treballar a l'unison de manera continuada.

ALIANÇA FULLA VERDA

QUAN SOSTENIBLE NO VOL DIR ECOLÒGIC: EL SECTOR PLANTA CARA A LA CONFUSIÓ I DEMANA POLÍTIQUES VALENTES

Catalunya compta actualment, amb el **25,5% dels elaboradors i amb el 25,4% dels comercialitzadors** certificats en producció ecològica de tot Espanya (MAPA 2023) i és, amb diferència, la primera. Tot i això, el nombre d'empreses elaboradores i comercialitzadores és molt més baix que els nostres veïns francesos o alemanys.

A Catalunya, el sector va néixer a finals dels 70/ inicis dels 80, i ha passat de 127 elaboradors i comercialitzadors l'any 2000 a 2600 operadors el 2023, un +2000% (CCPAE). Les dades de facturació del sector ecològic català també han crescut, un +750% els darrers 10 anys arribant als quasi 1.300 MEUR el 2022 (CCPAE).

Malgrat aquestes bones dades, els darrers tres anys, a Catalunya i Europa en general, **el mercat ecològic ha sofert una parada**, i en alguns països ha baixat notablement. Tot i que sembla que aquest 2025 tornarà a créixer és evident que cal impulsar, repensar i reforçar el sector.

Les causes són variades i la pèrdua del poder adquisitiu dels consumidors es fa notar. Ara bé, entenem que aquesta no és la principal causa. Una agricultura què és l'única sostenible a llarg termini, que preserva la salut del planeta i de les persones **és i ha de ser l'agricultura del futur**.

La concentració empresarial i, per tant, del poder en l'actual distribució d'aliments, però també en el de la fabricació, té molta força i ara especialment es fa notar en les enormes campanyes de **"rentada de cara" de les grans corporacions alimentàries**.

Amb una mirada de curt termini del sistema econòmic i polític actual, en casos de "crisi" fem passos endarrere.

Entenem necessari l'existència d'associacions que assessorin, ajudin i acompanyin les empreses ecològiques (especialment les micro i petites) per poder-les defensar d'aquest **mercat global a vegades salvatge i sense escrúpols**, i especialment fer sentir la seva veu davant l'Administració.

AE2 (Associació Empresarial d'Agricultura Ecològica) va néixer el 2006 gràcies a la unió de productors i elaboradors ecològics del moment per defensar el model públic de certificació català, el CCPAE, que tant ens havia costat de crear i posar en marxa com a corporació de dret públic amb gestió pròpia l'any 2000, en contraposició a un corrent, en aquells anys, que pretenia privatitzar-lo.

Gràcies a aquesta empenta vam començar els nostres primers passos per garantir la continuïtat pública i participativa del Consell i alhora sent un interlocutor amb l'Administració en defensa de l'agricultura ecològica a Catalunya.

També estem orgullosos d'haver posat en marxa, amb l'ajuda del DARP del moment, la **Llotja PAE (www.llotjapae.cat)**, lloc d'intercanvi de matèries primeres ecològiques i serveis entre operadors.

Darrerament, hem participat en la creació de l'«Aliança Fulla Verda», una plataforma que va néixer en resposta a la nova rentada de cara de l'agroindústria catalana amb el suport del Departament d'Agricultura: la Producció Agrària Sostenible. Una suposada agricultura sostenible que permet l'ús de productes químics de síntesi, adobs químics i purins, tots responsables —entre d'altres— de la contaminació de les aigües subterrànies (hi ha 30 comarques on s'han detectat nivells de nitrats que dupliquen el límit legal).

Des de l'Aliança estem en desacord a l'ús del terme “sostenible” per ser clarament enganyós envers el consumidor, volem que s'impulsi un nou segell català i ecològic per diferenciar les produccions pròpies, que es fixi per llei un percentatge mínim de compra pública de productes ecològics (escoles, hospitals, presons...) i que es doni suport a la producció ecològica catalana per aconseguir l'objectiu europeu del 25% de superfície agrària útil (SAU) en agricultura ecològica, entre d'altres.

Ara, el moviment associatiu dins el sector ecològic és més necessari que mai!!!

DANIEL VALLS

Soci de Cal Valls, president de l'AE2 i president del Consell Català de la Producció Agrària Ecològica del 2006 al 2019.

EL CANVI CLIMÀTIC REESCRIU EL PAISATGE AGRÍCOLA: MÉS REGADIU, NOVES ZONES I INCERTESA PRODUCTIVA

A Catalunya hi ha hagut tradicionalment una zona de cultius de secà de baixa demanda hídrica (litoral-prelitoral i interior de Tarragona); una zona interior molt seca de clima àrid o semi àrid amb cultius lligats al regadiu (plana interior de Lleida i regions limítrofes de Barcelona i Tarragona); i la zona de clima de muntanya (Pirineu i Pre-Pirineu i parts culminals de les serralades prelitorals) dedicades a pastures, recursos forestals o cultius de secà amb demandes hídriques més elevades (alfals, pomera, patata i altres farratges i hortícoles). La **repercussió del canvi climàtic en aquest sistema** tant fràgil i complex ja s'està notant i afecta tant a la producció ecològica com a la convencional.

En el període 2031-50, es preveu un avançament de l'estació **lliure de gelades d'entre 12,9 dies al litoral i 14,8 dies al Pirineu**, i un endarreriment d'entre 14,4 dies al litoral i 16,6 dies al Pirineu. Aquest fet, indica un increment de les aptituds tèrmiques, especialment al Pirineu, en part perquè són molt més reduïdes que a la resta de zones, i també, un perllongament generalitzat dels dies lliures de gelada a la tardor.

En relació amb les zones agroclimàtiques es constata un increment molt fort dels règims tèrmics subtropicals semi càlids (+17,1%), així com una reducció dràstica dels règims marítim fresc (-14,7%) i fred (-5,6%) i un lleuger increment del marítim càlid (+3%). Aquests valors estan estretament lligats amb els règims d'humitat essent, el mediterrani semi àrid, el que s'incrementarà més i acabarà essent, en valor absolut, el majoritari (45%).

Podem dir que el canvi a condicions hivernals i estivals més càlides no invalidarà cap dels cultius i en facilitarà l'entrada a noves zones fins ara massa fredes. D'altra banda, per a la majoria de cultius, les transicions de «cultiu cap a cultiu amb regadiu» i de «no viabilitat de cultiu cap a la viabilitat si hi ha reg», són les més abundants, especialment associades a l'expansió del clima mediterrani semi àrid i a la retracció del mediterrani humit.

Més necessitat de reg

Les noves zones en alçada amb més pluviometria aptes per a certs cultius, només compensarà entre un 20,75% (ordi) i un 34,97% (alfals) els increments que s'hauran de fer amb regadiu. És a dir, molts cultius **podran ampliar la seva distribució**, com en el cas del taronger o de l'ametller, però només ho podran fer lligats a la **disponibilitat d'aigua**. En el cas d'altres cultius més extensius, com l'ordi o l'alfals, les previsions apunten a caigudes generalitzades de producció, ja que l'estrès hídric incrementarà i, en molts casos, no serà possible el seu reg per qüestions econòmiques o de disponibilitat.

Els cultius llenyosos avaluats, vinya i olivera, també patiran importants augments de superfície amb necessitat de reg (15,5%). Amb tot plegat, estem parlant d'uns increments de les necessitats brutes de reg per als cultius estudiats a l'escenari futur de: +14,8% a l'interior, +24,5% al litoral, i +19,6% al Pirineu. En termes absoluts, la major part del consum d'aigua d'aquestes varietats continuarà sent a l'interior (el 81%).

Els impactes sobre la producció

A les zones de regadiu, si es disposa de recursos suficients, les afectacions a la producció i a la substitució varietal poden ser menors, però caldrà una **gestió molt més eficient de l'aigua**. A les zones de cultius llenyosos, especialment, les comarques litorals i interiors de Tarragona i sud de Barcelona, en funció de si es disposa de regadiu o no, els efectes poden ser molt dràstics i caldrà plantejar-se una substitució varietal o l'establiment de sistemes de reg de suport per tal de fer viable els sistemes productius. Fins i tot, en les zones amb presència de règims tèrmics subtropicals, encara que es disposi de reg, s'hauran de fer substitucions varietals, especialment en vinya.

Finalment, les comarques pre-pirinenques de Lleida, del nord de la província de Barcelona i

Girona, excloses estrictament les pirinenques, dedicades en bona part a cultius farratgers i cerealístics de secà, patiran **importants demèrits productius** ja que són zones on no hi ha grans infraestructures de reg i algunes explotacions ramaderes, especialment les lleteres, podrien patir importants pèrdues de competitivitat.

Al Pirineu, s'obriran importants finestres en alçada per a la realització de cultius mediterranis, en front dels farratgers que s'estan fent en aquest moment, però, especialment a les zones de mitja muntanya, algunes varietats necessitaran reg degut a la forta mediterranyització de l'àmbit. Les zones més altes, a partir de 1500 metres, seguiran essent clarament inhòspites per a l'agricultura, no per a la pastura estival, tot i que l'entrada d'estius més càlids en pot fer caure molt la productivitat.

Nous territoris i noves necessitats de reg

La vinya i l'olivera tenen un comportament molt semblant i la transició entre l'escenari base i el futur farà que al voltant del 39,8% de la superfície total segueixi essent de secà i al voltant d'un 44,8% de regadiu. Això implicarà un **increment de les zones que necessitaran reg d'un 15,5%**.

L'ametller incrementarà molt la seva idoneïtat gràcies al regadiu (21,11%) en zones altes de les planes i muntanyes interiors, tot i que una part important de territori (39,73%) seguirà sense ser apte per al seu cultiu.

L'ordi és el que mantindrà major idoneïtat al secà (49,6%) malgrat que un 44,98% de la superfície requerirà reg i, en el període estudiat (2031-50), la demanda de superfície regada incrementarà un 15,5%. Això indefectiblement portarà a reduccions de producció en bona part de les zones que necessiten reg, ja que és un cultiu amb poc marge econòmic i moltes vegades no surt a compte regar-lo.

L'alfals incrementarà les zones amb necessitats de reg (9,76%) i, en total, farà que el 75,15% de la superfície en requereixi. Com en el cas de l'ordi, en moltes zones del país **es reduiran les produccions al secà** respecte les actuals. El taronger podria esdevenir un cultiu interessant a pràcticament tota la costa catalana en les properes dècades i incrementaria un 12,2% la seva superfície potencial, sempre associat al regadiu. En termes generals, però, el 86,66% del territori seguiria essent no apte.

JORDI PUIG

Doctor en Ciències Ambientals especialitat Canvi Climàtic i Canvi Global Ambiental. Coordinador de L'Espigall.

agrocultura

La revista de la producció ecològica i l'agroecologia

Producció ecològica, agroecologia, biodiversitat,
agricultura biodinàmica, entrevistes, opinió...

Subscriu-te!

4 núm./any
18€

www.agrocultura.org #revistaAgrocultura @associaciolera
Tel. 938 787 035 info@agrocultura.org

Un projecte de:
l'era

PODA de cultius mediterranis. Dates a concretar

Construcció d'un GALLINER MÒBIL. Dates a concretar

GESTIÓ HIDROLÒGICA de la finca. Dates a concretar

COSMÈTICA NATURAL

Dies 16 i 30 d'octubre, a la tarda. A Castellar del Vallès.

Maneig eco de les ABELLES i dels productes del RUSC

Dies 22, 29 de setembre i 16 i 13 d'octubre, a la tarda.

A Castellfollit del Boix

Cria ecològica de CABRES I OVELLES

Dies 30 de setembre, 7 i 14 d'octubre, a la tarda.

A Manresa i Sant Mateu de Bages.

CURSOS
tardor
2025

l'era **formació**

@associaciolera

672337305

associaciolera.org

REPTES I VALORS DE LA RAMADERIA ECOLÒGICA EN TEMPS DE GREENWASHING

Els camins de l'agricultura convencional i ecològica han anat tradicionalment per separat, però **aquesta distància s'està escurçant**, suposant un risc real de dissoldre i igualar les bondats de la producció eco en el mapa de la pretesa sostenibilitat. Els elements amb els quals ens hem de confrontar, com a productors ecològics, són:

- els estàndards de producció superiors per al convencional, per normativa
- l'anunciada "Producció Agrària Sostenible"
- els segells de mínim benestar animal
- els nous corrents de coneixement com l'agricultura regenerativa o l'agricultura del carboni
- les pràctiques corporatives de greenwashing i les incoherències de la "transició verda"
- l'ús i abús dels termes "ecològic" i "agroecològic" (recordem aquí com el Ministeri ha incorporat els termes "ecoregimen" i "agroecologia" sense vergonya ni miraments).

Aquest context ens dona l'oportunitat de preguntar-nos "Què ha de ser el sector eco a Catalunya ara i en els propers anys? **Quina és la nostra proposta de valor?**". En la meua opinió, des del sector ramader, hi ha una sèrie d'indicadors i elements que potser ens poden ajudar a redefinir el nostre rol:

- extensificar les operacions, relocalitzant tant com es pugui les fases productives a l'aire lliure (allotjament, cria i engreix a l'exterior, pastura a dent, recirculació de nutrients, estalvi de maquinària i gasoil)
- intensificar la producció primària neta i les fotosíntesis aplicant els principis de l'agricultura biointensiva i del sòl viu
- maximitzar la complexitat dels sistemes i la biodiversitat per assolir la resiliència com a factor de seguretat i estratègia de producció
- incorporar la ramaderia, en la forma que sigui, en tots els sistemes de producció vegetal
- identificar les funcions ecosistèmiques de cada agroecosistema local
- cooperar entre productors i amb la resta d'agents de la cadena alimentària
- cercar un salt d'escala comercial
- incorporar els consumidors a la presa de decisions empresarials
- reconèixer en la producció agrària ecològica una proposta de pagesia de futur
- estrènyer lligams amb tots els pobles productors

Aprofundir en aquestes i altres pràctiques i conceptes, que no deixen de ser els principis de l'AGROECOLOGIA —**en majúscules i de veritat**— ens dona les pistes per saber reivindicar-nos inequívocament com a model consolidat. Ja no som una alternativa marginal, sinó l'alternativa principal capaç d'esdevenir el model preponderant per garantir un futur just, social, ambiental i econòmicament viable.

DIRK MADRILES
Pastor i pagès agroecològic.

MÚLTIPLES REPTES PER A UN SECTOR RAMADER ENCARA PETIT: PORCÍ I AVIRAM

La ramaderia dedicada als monogàstrics com ara porcí i aviram, té un context diferent que la ramaderia d'herbívors. Fent un recull dels punts clau que més ens preocupen podriem destacar els següents:

1. Dificultats per obtenir **proteïna vegetal eco** i de proximitat per alimentació bestiar. Tota la ramaderia eco de monogàstric s'alimenta de matèries primeres que volten per tot el món.
2. Manca de teixit industrial de transformació adaptat a les produccions petites —per exemple escorxadors— i també falta de fabricants d'equipaments específics per a les granges ecològiques. Som un sector massa petit i **no despertem interès socioeconòmic**.
3. La poca ciutadania que consumeix carn eco està dispersa en el territori. D'altra banda, els productors tenim **dificultat per accedir al sector de la restauració**, ja que el diferencial de preu és més significatiu que en altres aliments d'origen animal; a més, la logística de la indústria càrnia convencional és molt potent i pot servir en 24 h qualsevol producte i en qualsevol quantitat.
4. No hi ha Recerca+Desenvolupament.
5. Incomprensió burocràtica administrativa envers

la nostra activitat. Cal presentar els mateixos papers per portar 30 pollastres a l'escorxador que per portar-ne 20.000.

6. La gran densitat de granges convencionals i la normativa que limita la instal·lació de noves explotacions porcínes, fa pràcticament impossible que obrin noves granges de porcí eco.

7. El volum sector del porcí ecològic és tan petit que té escàs interès comercial per a la indústria agroalimentària. Genera poques expectatives de negoci. Davant d'aquestes dificultats i reptes a anar superant, es poden apuntar algunes possibilitats:

- **Compra pública eco+local**

- Donar valor a la proximitat amb un **segell ecològic**

gic per a la producció catalana. Perquè la proximitat té un valor ecològic que no s'està diferenciant ni s'hi està donant valor. Tant és així que fa pocs anys es va autoritzar la compra de soja convencional per a la fabricació de pinsos perquè el mercat havia quedat desabastit de soja ecològica. Aquestes mesures excepcionals haurien de prioritzar la proteïna vegetal local.

- **Impuls a la recerca** en producció ramadera eco per part d'organismes públics.

PINO DELÀS

Productor de porcí ecològic.

LLAVOR ECOLÒGIC: REQUISIT FONAMENTAL, ASSIGNATURA PENDENT

Produir material vegetal reproductiu (MVR) ecològic com són les llavors, esqueixos o peus de fruiters és una feina que implica complir la normativa general per aquest sector, que no és poca, i també la de producció ecològica.

Actualment, **no hi ha una producció potent de llavors i material vegetal reproductiu ecològic**. Per aquest motiu, la normativa europea de producció ecològica permet a les autoritats competents concedir autoritzacions per usar material convencional. De fet, les autoritzacions que s'han de concedir són tantes, que tant el Ministeri com el Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació de la Generalitat de Catalunya publiquen un llistat de les espècies i varietats que ja tenen coneixement que no estan disponibles en ecològic i, per a les quals, ja no cal demanar autorització.

Aquesta disponibilitat d'autoritzacions **no fomenta el desenvolupament d'aquesta indústria** llavorera i altre MVR i la situació s'està eternitzant. A sobre la taula hi ha la data del 2036 com a límit per continuar concedint autoritzacions en aquest sentit. Mentrestant, què està passant?

Les empreses de llavors i empelts són receloses a invertir en producció ecològica. S'ha de complir una normativa exigent i saben que el mercat pot derivar l'interès cap a altres varietats que no han produït. I si és així, el productor només haurà de demanar

una autorització per utilitzar-la d'origen convencional sense tractar. Com es pot entendre, **les autoritzacions són una arma de doble fil**: per un costat, facilita la vida als productors i, per l'altre, coarta l'expansió del subsector de llavoristes i planter. Per saber si hi ha disponibilitat del material vegetal reproductiu ecològic, es pot consultar la base de dades del Ministeri d'Agricultura: Ecosid. A l'hora de la veritat, no totes les empreses o productors que tenen material eco l'afegeixen. D'una banda, perquè, malgrat que han agilitat els tràmits per entrar les espècies i varietats disponibles, continua sent una feina que només val la pena si tens prou volum per no haver de retirar entrades contínuament, cada vegada que ja has venut tota aquella partida.

L'Ecosid també **permet entrar el material heterogeni ecològic**, una nova opció del Reglament Europeu de producció ecològica perquè la pagesia pugui vendre o intercanviar llavor pròpia que no està registrada, amb l'objectiu de poder acollir material més divers genèticament, que encaixa millor en sistemes agroecològics, seguint el concepte de «més diversitat, més adaptació». Però el Ministeri d'Agricultura no s'ha ocupat de fer-ne difusió, i caldrà explorar què dona de si aquesta via, fins i tot per varietats locals.

En resum: la producció ecològica **necessita suport de l'Administració** per ajudar a desenvolupar el sector de les llavors i altre material vegetal reproductiu abans que arribi la data del 2036. Si aquest foment no es dona, perilla que abans d'aquest any ja es decideixi una moratòria que allargaria, encara més, aquesta situació en bucle: com que no hi ha demanda, no hi ha producció; i com que no hi ha producció, es continuen donant autoritzacions que no estimulen la demanda. Un peix que es mossega la cua.

XÈNIA TORRAS

Responsable del banc de varietats locals ecològiques Esporus.

RECUPERAR EL SÒL QUE HEM PERDUT: UNA URGÈNCIA I UNA OPORTUNITAT

El sòl, com a recurs clau per a la producció dels nostres aliments, ha anat canviant la seva interpretació segons la mirada i nivell de coneixement dels diferents corrents agrònomicos. La perspectiva de la fertilitat del sòl ha viscut una **autèntica revolució conceptual en els darrers 25 anys**, especialment des de la mirada agroecològica i regenerativa.

Si entenem la fertilitat com la capacitat del sòl de sostenir i nodrir la vida i el creixement de les plantes, en el temps (avui i en el futur), és clar que la visió de la Revolució Verda d'aportar adobs minerals de síntesi per restituir les extraccions de cultiu com a model de fertilitat, és una forma tan simplificada de l'equació, que ara en paguem les conseqüències, constatant l'alarmant estat de degradació dels sòls a escala global.

I potser aquesta ha estat un dels principals canvis que vivim actualment. Ara ja no n'hi ha prou amb “no fer mal”, com proposava l'agricultura ecològica clàssica. Ara, **cal regenerar allò que hem degradat**. I aquí és on l'agricultura regenerativa entra amb força i assumeix que partim de sòls empobrits, descarbonitzats, desequilibrats, i hi aplica estratègies actives de restauració. L'agricultura regenerativa **no és una ruptura amb l'agroecologia i els clàssics de l'agricultura orgànica**, sinó que és un procés d'evolució davant d'aquesta urgència de restaurar els sòls malmesos per l'agricultura productivista.

Un concepte en creixement constant

Podem fer un recull dels aspectes més importants d'evolució:

1. Avui sabem que si les plantes estan equilibrades nutricionalment també **nodreixen el sòl a través dels seus exsudats**, lligant el cercle virtuós sòl- planta-microbiologia- planta- sòl. I aquí és on el coneixement de la microbiologia pren una gran rellevància.
2. Passem de tenir un substrat viu a un **sistema viu** que s'autoregula de forma complexa, amb capacitat d'evolució, que interactuen de manera íntima els aspectes físics, químics i biològics (les 3M's de la regenerativa). De la importància de l'estructura que emfatitzava d'Hérodote, a com aquesta bona estructura necessària és conseqüència de les complexes interaccions de la part mineral amb la vida edàfica.
3. Si es partia que l'objectiu era produir de forma sana, s'evoluciona a la idea que, a més a més, **cal restaurar els processos ecològics, no només els productius**. I si l'ecosistema agrari en conjunt funciona millor, el sòl serà més fèrtil i productiu.
4. Es passa de saber que la microbiologia és important, però molt desconeguda, al fet que se'n pot fer una gestió activa com a sistema d'immunitat del sòl, com ens en parla Elaine Ingham i la xarxa tròfica del sòl i la introducció dels biofertilitzants i tots els preparats microbiològics com a eines de millora. Tot i així, malgrat que hi ha molt més coneixement del món invisible als nostres ulls, es parla que es coneix només entre un 1-2% de la microbiologia del sòl.
5. Es passa de la necessitat de la conservació del sòl, a la visió de la **restauració dels cicles naturals i dels ecosistemes**, dels quals forma part el sòl, i es tradueix en serveis ecosistèmics i resiliència climàtica que aporta el recurs sòl, però en una visió més àmplia ambientalment i territorial.
6. Es considera el sòl no només un recurs bàsic productiu sinó un element clau per a fer front a la crisi climàtica, convertint-se en una gran solució per fixar gasos d'efecte hivernacle gràcies al seu potencial **segrestador de carboni**.
7. La matèria orgànica i l'humus que conté sempre s'han considerat bàsics per a la fertilitat del sòl. Però s'ha vist com el treball del sòl intensiu ha fet disminuir a la meitat els seus nivells a Europa en les darreres dècades, com ens deien Claude i Lydia Bourguignon. Cal tendir a

la seva reducció/supressió per reduir la mineralització de la matèria orgànica i la pertorbació de la vida del sòl, per revertir la tendència.

8. Hi ha molt **més coneixement científic** sobre l'estat d'emergència de degradació dels sòls, com funciona, i com pot millorar-se a través de determinades tècniques, que cal continuar promovent i adaptant a cada finca i situació pagesa.

9. Fa temps que s'ha vist que cal restituir el divorci esdevingut entre agricultura i ramaderia provocat pel model agronòmic dominant. Les propostes dels sistemes de pasturatge dinàmic rotatiu i les aportacions d'Allan Savory (maneig holístic) i André Voisin (PRV) posen la ramaderia al servei de la regeneració del sòl.

10. S'ha avançat en conèixer l'estat del sòl a través tant de les anàlisis de laboratori i els equilibris minerals de William Albrecht, com de les observacions a peu de tros, l'anàlisi del perfil del sòl d'Yves Herodot, les plantes bioindicadores de Gérard Ducerf, o les cromatografies popularitzades per Jairo Restrepo.

Per concloure, es pot dir que **la idea de fertilitat del sòl està evolucionant**. Tenint en compte que per a fer front a l'emergència ambiental i climàtica, el sòl juga un paper essencial, cal veure com es concreta, es comprèn i es valida aquesta idea avui dia.

NEUS VINYALS

Tècnica de l'associació L'Era.

CREIXEMENT AMB ARRELS: L'AGRICULTURA ECOLÒGICA MALLORQUINA FA CAMÍ ENTRE VINCLES SOCIALS I REPTES ESTRUCTURALS

Fins fa relativament poc, a Mallorca, parlar d'agricultura ecològica era parlar d'agroecologia. L'agricultura ecològica es desenvolupava i creixia dins d'un context en què moltes explotacions agràries havien incorporat les tècniques i insums de la (mal anomenada) Revolució Verda de forma complementària a les tècniques tradicionals. Explotacions diversificades, amb ramaderia extensiva, sostingudes pel treball familiar. Unes explotacions que, per bé i per malament, havien quedat congelades als anys 60-70 per la irrupció de l'hegemonia del turisme.

Ara, des de fa alguns anys, des dels moviments socials s'ha començat a diferenciar els dos conceptes perquè l'agroecologia començava a quedar difuminada amb l'entrada de grans finques o empreses, algunes d'aquestes amb capital estranger darrere, en les quals la part social havia quedat relegada. També s'estava perdent el component territorial i cultural...

No obstant això, la *Diagnosi del sector agrari ecològic de les Illes Balears* que vam publicar ara fa tres anys, basada en 800 entrevistes, va demostrar com -encara avui dia- dues terceres parts de la producció ecològica que es fa aquí prové de **varietats locals i de races autòctones**. A més, gairebé la meitat de les explotacions inscrites al Consell Balear de la Producció Agrària Ecològica (CBPAE) disposen de ramaderia, peça clau des de molts punts de vista.

Un sector que manté l'impuls a l'alça

Fet destacat és que les explotacions ecològiques mostren un **nivell de professionalització superior** al de les convencionals, amb un 25% de les explotacions considerades professionals, en comparació amb el 8% de les convencionals (CAPA, 2021). Aquestes dades informen que lluny d'estar perdut, a Mallorca tenim un escenari privilegiat per poder caminar cap a la pretesa transició ecològica.

El ritme d'inscripció de noves finques i nous operadors mostra una tendència positiva, amb un **augment constant de xifres**. A Mallorca ja tenim més del 20% de superfície agrària útil inscrita en ecològic, amb més de 40.000 hectà-

rees, i prop de 1.000 productors i/o elaboradors. Destacar la superfície de vinya de vinificació, de la qual més de la meitat és ecològica.

El consum, acompanya. Ha estat, de fet, motor per a alguns subsectors com l'horta o la fruita. Petits productors van sorgint, nous o havent transitat des del convencional, amb la **venda directa per bandera** (mercats, paneres, tendes a finca). Alguns s'han organitzat en cooperativa per poder arribar a grans consumidors, com menjadors escolars, supermercats cooperatius, fins i tot hotels. Del vi i l'oli, bona part queda a les Illes, sobretot dirigit a restauració, encara que una proporció s'exporta. Formatges i embotits, així com elaborats en general, gaudeixen de bona salut comercial local. No passa el mateix amb ametles, garroves, cereals i carn, un equip de productes que havien resultat ser, almanco en el darrer segle, les principals fonts d'ingressos de foravila: bona part s'acaben venent com a convencional per manca de demanda, o bé **sense un diferencial clar de preu**.

És important remarcar el paper que han tingut entitats com l'Associació de la Producció Agrària Ecològica de Mallorca (APAEMA) o el mateix Consell Balear de la Producció Agrària Ecològica (CBPAE) en aquesta situació. La certificació en mans dels operadors ha estat clau per mantenir **una entitat pròxima i assequible**, en permanent col·laboració amb les organitzacions de productors ecològics. Una d'aquestes, APAEMA, qui des de 2006 fomenta l'agroecologia i l'agricultura ecològica des de la promoció, l'assessorament, la formació i la dinamització del sector.

Els reptes? Idò pràcticament els mateixos que la resta de sector agrari mallorquí: l'**especulació i competència** provocada per les activitats impròpies del sòl rústic (construcció, instal·lacions fotovoltaiques, etc.), manca de rendibilitat de les finques, manca de mà d'obra, manca de relleu, qüestions de gènere, burocratització de l'activitat, mateixa normativa per a petits i grossos... Si hem d'assenyalar algun punt concret des de la producció ecològica serien dos: el **necessari bot d'escala i la falta d'infraestructures col·lectives per assolir-lo**.

NOFRE FULLANA
Director tècnic de
l'Associació de la
Producció Agrària
Ecològica de Mallorca
(APAEMA)

ECOLÒGICS DAVANT LA INCERTESA: RESISTIR, REINVENTAR-SE I ARRELAR TERRITORI

La producció ecològica a la Comunitat Valenciana viu un **moment de canvi i resistència**. Després d'anys de creixement sostingut, el 2024 ha suposat una petita reculada: hem tancat l'any amb 4.329 persones operadores, 139 menys que l'any anterior (una caiguda del 3%), i amb 134.727 hectàrees certificades, també un 3% menys. A aquesta davallada hi contribueixen molts factors: les condicions climàtiques extremes, com **la DANA o la sequera** persistent, la manca de relleu generacional... i, cada cop més, la substitució de camps de cereal —especialment en secà— per grans instal·lacions de **parcs fotovoltaics**, que fan desaparèixer superfícies productives i paisatge agrari.

Tot i així, el sector es manté viu. En moltes comarques d'interior, com Utiel-Requena o els Ports, milers d'hectàrees de secà segueixen en producció gràcies a l'esforç de famílies que fa dècades que cuiden la terra. A la comarca del Vinalopó Mitjà, per exemple, hi ha més de 9.000 hectàrees certificades, i al Baix Segura treballen més de 340 operadors i operadores. La **mitjana d'edat del sector és de 56 anys**, molt superior a altres àmbits, però també hi ha joves que aposten per l'agroecologia com a projecte vital i social.

Els principals cultius continuen sent els fruits secs, amb més de 19.500 hectàrees (sobretot ametlers), la vinya (19.100 hectàrees) i l'olivar (8.600 hectàrees), tres pilars del paisatge mediterrani. Però el sector no només produeix aliments: genera **biodiversitat, fixa població rural i contribueix a una economia arrelada i resilient**.

Un dels impactes més preocupants és la **pèrdua progressiva de la ramaderia extensiva**. Aquesta activitat, fonamental per al manteniment de pastures, la gestió forestal i la conservació de races autòctones, està desapareixent a gran velocitat. La manca de relleu i la rendibilitat limitada fan inviable continuar amb pràctiques com l'aprofitament de les pastures o la producció de compost de qualitat, una eina clau per al tancament de cicles en l'agricultura ecològica. Sense ramaderia extensiva, es debiliten els ecosistemes i es fa més difícil sostindre una agroecologia completa i funcional.

Malgrat tot, la facturació ha augmentat un 13% i ha arribat als 832 milions d'euros. A més, millora el percentatge de vendes al mercat estatal, que ja representa el 20% del total. És una dada clau: ens indica que **la ciutadania valora cada cop més els productes ecològics de proximitat**.

El repte immediat és clar: enfortir el sector perquè siga viable, just i sostenible. Necessitem **polítiques públiques decidides** —amb mesures com la compra pública alimentària ecològica, ajudes per a la conversió, suport al relleu generacional i simplificació administrativa. I, especialment, cal impulsar línies d'ajudes específiques per garantir que els **menjadors escolars incorporen aliments ecològics, locals i de temporada**. Necessitem que des de ben menuts s'aprenega a valorar una alimentació sana, sostenible i justa, perquè és des de la infància que es construeixen els hàbits de futur.

Des del Comitè d'Agricultura Ecològica de la Comunitat Valenciana (CAECV), com a autoritat pública de control, i des d'INTERECO, la federació que agrupa als comitès públics de certificació ecològica en l'àmbit estatal, acompanyem aquest procés amb rigor i compromís. Certifiquem, fem pedagogia i impulsem iniciatives innovadores com la certificació ecològica d'espais verds urbans. Ens mou una convicció: no hi ha millor política ambiental ni rural que **donar suport aquells que ja cuiden la terra**. Per això, el sector ecològic valencià, tot i les dificultats, continua sent un referent. I, sobretot, continua creient que un altre model agroalimentari és no només possible, sinó necessari.

REGINA MONSALVE
Secretària del CAECV i
presidenta d'INTERECO.